

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1997-1998

10 juni 1998

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

MORGENVERGADERING

DECREET BIJSTAND AAN PERSONEN IN BESTAANSONZEKERE TOESTAND DOOR OORLOGS-
OMSTANDIGHEDEN, REPRESSIONE EN EPURATIE

RESOLUTIE BELEIDSPAN VLAANDEREN-EUROPA 2002

Inhoud

Nr. 46

Woensdag 10 juni 1998
Morgenvergadering

Bericht van verhindering	1
Motie van orde	
Voorstel tot verdaging van een agendapunt Spreker : de heer Jean-Marie Bogaert	1
Voorstel van decreet van de heer Herman Suykerbuyk c.s. houdende vaststelling van de voorwaarden voor getroffen en van repressie en epuratie, en voor oorlogsslachtoffers om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming – 298 (1995-1996) – Nrs. 1 tot 9	
Algemene bespreking	1
Sprekers : mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, verslaggever, de heren André Denys, Jacques Timmermans, Joris Van Hauthem, Paul Van Grembergen, mevrouw Vera Dua, de heren Herman De Loor, Jos Geysels, Emiel Verrijken, Gilbert Bossuyt en Herman Suykerbuyk	
Artikelsgewijze bespreking	18
Voorstel van resolutie van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis en de heren Jef Sleenckx, Freddy Sarens en Stefaan Platteau betreffende het beleidsplan Vlaanderen-Europa 2002. Vlaanderen in de wereld. Samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit voor een duurzame ontwikkeling – 1063 (1997-1998) – Nr. 1	
Verwijzing naar de commissie	19
Regeling van de werkzaamheden	19

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

- *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*
- *De vergadering wordt geopend om 10.18 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHT VAN VERHINDERING

Anny De Maght-Aelbrecht : gezondheidsredenen.

MOTIE VAN ORDE**Voorstel tot verdaging van een agendapunt**

De voorzitter : De heer Bogaert heeft het woord.

De heer Jean-Marie Bogaert : We hebben een motie ingediend tot uitoefening van het recht van onderzoek naar de toekenning en het beheer van de scheepskredieten door het Vlaams Gewest. Toen we deze motie agendeerden, waren we ervan overtuigd dat de hoorzittingen in de commissie voor Werkgelegenheid al zouden zijn afgelopen. Maandag heeft de laatste hoorzitting inderdaad plaatsgevonden, maar daarvan is nog geen verslag ter beschikking van alle parlementsleden. Om over deze motie te kunnen oordelen, is het noodzakelijk over dat verslag te beschikken. Ik stel dan ook voor om dit agendapunt uit te stellen.

De voorzitter : Is het parlement het eens met dit voorstel tot verdaging van een agendapunt ? (*Instemming*)

Dit agendapunt wordt verdaagd tot de volgende plenaire vergadering.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN DECREET van de heer Herman Suykerbuyk c.s. houdende vaststelling van de voorwaarden voor getroffen en van repressie en epuratie, en voor oorlogsslachtoffers om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming

– 298 (1995-1996) – Nrs. 1 tot 9

Algemene bespreking

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van de heer Suykerbuyk c.s. houdende vaststelling van de voorwaarden voor getroffen en van repressie en epuratie, en voor oorlogsslachtoffers om in aanmerking te komen voor een financiële tegemoetkoming, waarvan het opschrift door de commissie werd gewijzigd als volgt : "voorstel van decreet houdende bijkomende bijstand aan personen die in een bestaansonzekere toestand verkeren ten gevolge van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie".

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Van Cleuvenbergen, verslaggever, heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, verslaggever (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik breng in naam van de commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin verslag uit van de besprekingen over het voorstel van decreet, waarvan de titel werd gewijzigd, zoals de voorzitter reeds aanhaalde. Als verslaggeefster wil ik enerzijds een zo getrouw mogelijke samenvatting brengen van onze besprekingen met de argumenten pro en contra. Anderzijds wil ik het decreet toelichten zoals het ter bespreking en stemming in deze openbare plenaire vergadering voorligt.

Aandachtige parlementsleden hebben gezien dat de stukken die bij dit decreet horen, dateren van het parlementaire jaar 1995-1996. Inderdaad, op 2 mei 1996 werd dit voorstel van decreet in het parlement ingediend. De eerste bespreking in de commissie had plaats op 20 november 1996. De besprekingen werden afgerond op 14 november 1997. Het feit dat het plenaire debat pas vandaag plaatsheeft, wijst op een eerder moeizame totstandkoming van dit decreet.

Tijdens de vergadering van 20 november 1996 lichtte de heer Suykerbuyk het voorstel van decreet toe en reageerde hij op het advies van de Raad van State. Hij refereerde hierbij aan de vorige legislatuur. Op 4 mei 1994 werd immers in de schoot van de voormalige Vlaamse Raad een werk-

Van Cleuvenbergen

groep belast met het maken van een inventaris van de sociale en menselijke gevolgen van de oorlog – ook van de Spaanse burgeroorlog – voor de slachtoffers en voor de getroffen en van de repressie. Het resultaat was een principeakkoord met alle politieke partijen, als aanbeveling meegedeeld aan de Vlaamse regering en aan de plenaire vergadering van de Vlaamse Raad op 6 april 1995.

Verder verklaarde de heer Suykerbuyk dat sinds 1995 een krediet van 10 miljoen frank is ingeschreven in de Vlaamse begroting om de gevolgen voor bovenvermelde groepen op te vangen. Het regeerakkoord 1995-1999 stipuleerde bovendien dat de aanbevelingen van de werkgroep uitvoerbaar zouden worden gemaakt. Gezien een tegemoetkoming in hoofde van de gerechtigden een subjectief recht uitmaakt, werd niet geopteerd voor een besluit van de regering, maar voor een voorstel van decreet dat werd ingediend door leden van de democratische fracties, met name de heren Suykerbuyk, hoofdindiener, Keulen, Timmermans, Van Grembergen en Geysels.

Het decreet werd volgens de afspraken tussen de indieners aan de Raad van State voorgelegd voor advies. Er kwam een negatief, maar niet overtuigend advies, aldus de toelichting. Voordien werd het advies van de werkgroep bestaande uit de professoren Rimanque, Van Impe, Neels en Dupont gevraagd. Zij zagen het probleem van categoriale benadering niet. Deze categoriale benadering, een niet voorziene groep in de bijzondere wet, die stelt dat Vlaanderen niet bevoegd zou zijn in deze gelegenheid een welzijnsbeleid te voeren, was aanleiding voor het vrij negatief advies van de Raad van State. De indiener wou dan ook de opmerkingen van de Raad van State weerleggen.

Conform artikel 5, paragraaf 1, titel II van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, over de bijstand aan personen, worden de categorieën aangeduid waarvoor Vlaanderen bevoegd is. Het tweede onderdeel van artikel 5 van de bijzondere wet stelt dat Vlaanderen bevoegd is voor maatschappelijk welzijn zonder hierbij categorieën af te bakenen. De Raad van State concludeerde hieruit dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor de algemene benadering van de welzijnsproblematiek, afgezien van de expliciete federale bevoegdheden, en dat de gemeenschappen bijgevolg niet voor specifieke categorieën mogen werken. In extenso – aldus de indiener – kan dit betekenen dat men in de toekomst nog in andere materies van bijstand aan personen zou kunnen vastlopen.

Een tweede opmerking van de Raad van State is gebaseerd op de parlementaire besprekingen bij de voorbereiding van de bijzondere wet. Er werden tijdens deze bespreking amendementen verworpen die een ruimere inhoud dan dit voorstel van decreet beoogden. Gezien het duidelijke verschil tussen de toen voorliggende amendementen en de nogal beperkende invulling van de bijstand aan personen in dit decreet, doet de afwijzing van de amendementen toen niet terzake. Uit deze besprekingen haalde de indiener van dit decreet veeleer argumenten ter verdediging van het huidige voorstel.

De toenmalige fractieleider van de PS, de heer Lallemant, verklaarde : 'Monsieur le President, le groupe socialiste est d'accord sur l'interprétation que Monsieur André – destijds fractieleider van de PSC en nu lid van het Arbitragehof – a donné de son intention de vote. Il considère que les suites sociales d'une répression sont, en effet, transférées à la compétence des communautés et que les cas individuels doivent être examinés par leurs organes compétent'. De toenmalige minister die bevoegd was voor institutionele hervormingen stelde bij de bespreking in de commissie, aldus de indiener, dat het gemeenschapsbeleid inzake maatschappelijk welzijn breed mag worden geïnterpreteerd. De conclusie van de indiener is dat de Raad van State onterechte conclusies trok over het bevoegdheidsvraagstuk.

Ten slotte stond de indiener stil bij de inhoud van het ingediende decreet zelf. Het is wetskundig een eenvoudig decreet waarin de doelgroep en de voorwaarden voor een toelage worden gedefinieerd. Verder geeft het decreet de Vlaamse regering de bevoegdheid voor de uitvoeringsbesluiten en moet er een adviescommissie worden opgericht.

Op 10 december 1996 werd de algemene bespreking voortgezet. De verschillende politieke partijen lichtten hun standpunt toe. De SP verklaarde, gezien het negatieve advies van de Raad van State, hun steun niet verder aan dit voorstel van decreet te geven, tenzij er meer juridische garanties werden geboden inzake bevoegdheid. De VLD sloot zich hier bij aan. De Volksunie-fractie verklaarde het voorstel te blijven steunen : een advies van de Raad van State is slechts een advies. Het Vlaams Blok refereerde aan de voorgeschiedenis en aan het gezamenlijk standpunt van alle partijen. De tegenargumentatie van de hoofdindiener tegen het advies van de Raad van State was voor het Vlaams Blok overtuigend. Het steunde dan ook het voorstel.

Van Cleuvenbergen

Verschillende commissarissen van de CVP hebben het woord gevoerd en steunden het voorstel. Ze voerden verschillende argumenten aan. Ik citeer vijf voorbeelden : 'een parlementaire commissie behoudt het recht op beoordeling van een advies', 'anders dan voor een ontwerp van decreet kan een indiener van een voorstel van decreet nooit bij de Raad van State worden gehoord', 'van de adviezen van de Raad van State wordt ook voor ontwerpen van decreet soms afgeweken', 'het parlement behandelt regelmatig categoriale beleidsaspecten die ook niet expliciet in de bijzondere wet zijn voorzien. Men kan het voorbeeld aanhalen van het beleid voor homo's en lesbiennes, voor kinderen, slachtoffers. 'Het krediet in de begroting werd daarenboven de afgelopen jaren nooit in vraag gesteld'. De CVP-fractie stelt ten slotte dat het decreet een erg afgelijnd probleem aanpakt dat slechts een tegemoetkoming inhoudt voor personen die eerherstel kregen.

Minister Martens beklemtoonde op zijn beurt dat beide coalitiepartners in de regering echt een oplossing nastreven. Een advies van de Raad van State moet niet blindelings worden gevolgd, maar kan ook niet zo maar lichtvaardig worden genegeerd. Na consultatie van professor van Orshoven stelde de minister voor om de definitie van de doelgroep aan te passen, zodat het duidelijk wordt dat het om een noodsituatie gaat waarvoor maatschappelijk welzijn bijkomend kan tussenkomen.

Uiteindelijk werd de afspraak gemaakt om enerzijds aanpassingen aan het decreet uit te werken en bijkomende adviezen aan onderlegde juristen voor te leggen, en anderzijds het voorziene krediet van 1996 over te dragen naar 1997 via een amendement op de begroting. Dit werd gesteund door alle politieke partijen.

Op 26 juni werden de amendementen om aan de opmerkingen van de Raad van State tegemoet te komen op de dagorde gebracht. De minister, gesteund door de SP, stelde voor om alle amendementen, uitvoeringsbesluiten, enzovoort voor te leggen aan de Raad van State.

De fracties verklaarden dat er nog andere knelpunten waren. Voor de SP moesten er nog enkele problemen worden opgelost, zoals de onduidelijkheid over de uitvoeringsbesluiten. De SP vroeg ook om de slachtoffers van de Spaanse burgeroorlog los te koppelen van de inhoud van dit decreet. Ook de VLD had nog enkele vragen terwijl de VU de indiener blijft steunen. Ze benadrukte toch dat het

probleem met de Brusselse Vlamingen niet was opgelost. De CVP vroeg vooral zekerheid en rechtsgeldigheid van dit decreet en wees eveneens op het probleem met de Brusselse Vlamingen. Daarom werd besloten om bijkomend advies te vragen aan de professoren Rimanque en Van Orshoven, de amendementen en subamendementen opnieuw te bekijken en het geheel voor te leggen aan de Raad van State.

Op de vergadering van 30 september bleek dat de amendementen niet klaar waren. Men drong erop aan alle amendementen en teksten snel te bestuderen en een spoedadvies over het geheel te vragen aan de Raad van State. De SP stelde dat een aantal federale diensten die zich bezighouden met oudstrijders en oorlogsslachtoffers moesten worden gehoord over dit voorstel van decreet. Dit alles zou gebeuren tegen de volgende vergadering. In de marge van deze vergadering werd nog gewezen op de misvattingen over dit voorstel bij groepen van oudstrijders.

Tijdens de vergadering van 5 november was zowel het advies van de Hoge Raad voor Oudstrijders als dat van de Raad van State klaar. De Hoge Raad pleitte ervoor de term 'oorlogsslachtoffers' uit de teksten te halen, aangezien de oorlogsslachtoffers weigerden op gelijke voet te worden geplaatst met degenen die ertoe bijdroegen om van hen slachtoffers te maken. De Raad van State van haar kant bleef bij haar bekende standpunt : het geamendeerde voorstel past niet in de algemene benadering van de welzijnsproblematiek. Dit vrij negatieve advies bevestigde volgens sommigen nogmaals dat de gemeenschappen niet bevoegd zijn. Het zorgde ervoor dat het voorstel van decreet niet langer voldeed aan de verwachtingen van de SP-fractie, ook al omdat de oorlogsslachtoffers er niet door werden uitgelicht. Het probleem in Brussel bleef daarenboven onopgelost.

De VLD-fractie, hierin gevolgd door Agaley, besloot zich om de aangehaalde redenen te onthouden. De VU-fractie daarentegen legde de nadruk op de rol van het parlement inzake het beoordelen van een advies. Het Vlaams Blok sloot zich bij deze zienswijze aan en verklaarde het voorstel te zullen steunen.

De hoofdindiener betreurde duidelijk deze gang van zaken. Hij herhaalde dat het om een voorstel ging van alle partijen. Hij weerlegde nogmaals de argumentatie inzake de bevoegdheden. De heer Suykerbuyk begrijpt de reactie van de oorlogsslachtoffers. In de werkgroep was overeengekomen deze categorie in de tekst op te nemen. Het voor-

Van Cleuvenbergen

stel creëert een recht dat individueel moet worden afgedwongen. Daarom moeten zij zich niet automatisch gevat voelen door dit decreet. Het probleem van de Brusselse Vlamingen blijft wel bestaan.

De minister beklemtoonde het belang van de Raad van State in dit dossier. Er is een bevoegdheidsprobleem. De discussie wordt bemoeilijkt omdat de Raad van State de bevoegdheden van de gemeenschappen veeleer in beperkte zin beoordeelt. Het Arbitragehof doet dat veeleer in ruime zin. De minister zette het advies van professor Rimanque uiteen. Op grond van antecedenten, de tekst van de bevoegdheidstoe wijzingen aan de gemeenschappen van 1980, 1988 en 1993, en in het licht van artikel 23 van de Grondwet, is het advies van de Raad van State betwistbaar. De minister sluit zich aan bij de mening van de professor, en stelt dat het parlement zijn verantwoordelijkheid moet opnemen.

De problemen voor de Brusselse Vlamingen zijn zoals gezegd niet opgelost. De CVP'er Béghin, die sedert deze bijeenkomst van de commissie er ook effectief deel van uitmaakt, vroeg daarom een instelling op te richten die de bevoegdheid voor persoonsgebonden aangelegenheden in Brussel zou kunnen uitoefenen. De heer Béghin zei dat hij dit decreet niet of moeilijk zou kunnen steunen.

Tijdens de laatste bijeenkomst, op 5 november, werden de artikelsgewijze bespreking en de stemming voortgezet. Ook bij deze eindbespreking en de stemming waren de commissieleden zich ervan bewust dat dit decreet aanleiding zou kunnen geven tot een bevoegdheidsconflict. In dat verband werd gezegd dat het Arbitragehof de juridische afweging altijd kan doen nadat dit decreet is goedgekeurd.

De titel van het decreet werd veranderd in : voorstel van decreet houdende bijstand aan personen die in een bestaansonzekere toestand verkeren ten gevolge van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie. Met uitzondering van het eerste artikel worden alle andere artikelen geamendeerd. Het voorstel van decreet werd in de commissie goedgekeurd met zeven stemmen voor en vier tegen bij vier onthoudingen.

In artikel 2 wordt bepaald wie er recht heeft op bijstand : oorlogsslachtoffers ; personen die het slachtoffer zijn van oorlogsomstandigheden en aan wie in een federale regeling niet voldoende kan worden uitbetaald ; en degenen die rechten kunnen

inroepen, maar daar wegens het verstrijken van de betreffende aanvraagtermijn niet van kunnen genieten. Ook getroffen en van de repressie vallen onder dit decreet. Men bedoelt hiermee personen die in België strafrechtelijk zijn veroordeeld voor incivieke handelingen gepleegd tussen 1 september 1939 en 8 mei 1945, maar eerherstel kregen, of via een genademaatregel een volledige kwijtschelding van hun straf bekwamen, of werden vrijgesproken na een herziening van de veroordeling.

In artikel 3 wordt bepaald dat het moet gaan om een bestaansonzekere toestand ten gevolge van omstandigheden te wijten aan feiten tijdens of onmiddellijk na de oorlog. Er moet een duidelijk aantoonbaar verband bestaan met de oorlog. De regeling geldt ten slotte ook voor de weduwe of weduwnaar van genoemde personen die door een bijzonder nadeel wordt getroffen.

Artikel 4 bepaalt dat degenen die op dit recht een beroep willen doen, Belg moeten zijn en in het Nederlandstalige gebied moeten wonen. De regering bepaalt wat precies een bestaansonzekere toestand betekent, onder meer op basis van het jaarincome, de vermogenstoestand en het kadastraal inkomen van de hoofdverblijfplaats. In artikel 5 wordt het bedrag van de bijzondere bijstandstoelage vastgelegd : 20.000 frank per jaar, eventueel verhoogd met 5.000 frank per persoon ten laste. De Vlaamse regering legt de andere modaliteiten en de procedure vast.

In artikel 6 wordt bepaald dat in de schoot van de Vlaamse Gemeenschap op bestuursniveau een adviserende commissie wordt opgericht om aan de Vlaamse overheid een gemotiveerd advies te geven. In artikel 7 wordt bepaald dat dit decreet in werking treedt op 1 januari 1998, teneinde het ingeschreven krediet van 1997 te kunnen vrijwaren.

Ten slotte wil ik nog opmerken dat de commissarissen beseften, bij het afronden van de besprekingen in de commissie, allicht het Arbitragehof zal ingeschakeld worden. Over andere procedurele ontwikkelingen na het beëindigen van de besprekingen in de commissie, kan ik, als verslaggeefster, geen verslag uitbrengen. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Denys heeft het woord.

De heer André Denys (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik neem hier niet het woord als fractieleider. Ieder lid van de VLD zal dit voorstel in eer en geweten al dan niet goedkeuren. Het onderwerp dat hier

Denys

wordt behandeld, repressie en collaboratie, is geen problematiek die moet worden behandeld in een sfeer van meerderheid tegen minderheid. Integendeel, wij vinden dit een zeer delicaat onderwerp, want het raakt de gevoelens van ieder lid afzonderlijk. Daarom is een individuele stemkeuze in deze materie op zijn plaats.

Ik spreek ook in naam van een aantal collega's die zich zullen onthouden. Met een onthouding hebben we niet de bedoeling de kern van dit gevoelig debat te ontwijken, we willen dit probleem vanuit een inhoudelijk en menselijk oogpunt beoordelen. We komen tot de vaststelling dat een ongenuanceerd pro of contra niet kan.

We hebben een goede reden om het voorstel positief te beoordelen, maar we hebben een even goede reden om dit voorstel niet goed te keuren.

We verwerpen het voorstel-Suykerbuyk niet omdat het appelleert aan een gevoel dat bij mijn generatie en alle naoorlogse generaties sterk leeft. 54 jaar na de tweede wereldoorlog is de tijd gekomen om de dossiers rond de collaboratie en de repressie definitief te sluiten. De heer Dewael, fractievoorzitter voor de VLD in de federale Kamer, heeft in het debat naar aanleiding van de koninklijke toespraak bij de vijftigste verjaardag van het einde van de tweede wereldoorlog goed verwoord wat er in bij de VLD leeft : het humanisme dat deel uitmaakt van onze beschaving moet ons leiden tot een houding die komaf maakt met de sociale en burgerrechtelijke gevolgen, maar niet met de schuldvraag en de straf. We mogen nooit vergeten wat er is gebeurd.

Wij zijn tegen amnestie, omdat dat de schuldvraag doet vervagen. We mogen nooit vergeten dat de collaboratie heeft geleid tot de ondersteuning van een fascistisch en dictatoriaal regime dat ons land heeft bezet en heeft geleid tot het vernietigen van miljoenen mensen op basis van een racistische doctrine.

54 jaar na de feiten moet er wel plaats zijn voor vergeving. We moeten begrip opbrengen voor diegenen die erkennen dat ze fout zijn geweest. Meer dan een halve eeuw na het einde van de oorlog wordt het hoog tijd dat iedereen erkent dat er excessen zijn geweest in de naoorlogse repressie.

Voor sommige slachtoffers van de oorlog, die ik persoonlijk ken, is het moeilijk om dat toe te geven. Toch vraag ik hen om zoveel jaren na de fei-

ten de kilte van het versteend hart te ruilen voor de warmte van het verdraagzaam begrip.

Ik ontken niet dat het voorstel van de heer Suykerbuyk appelleert aan dit gevoel, maar toch is zijn politieke actie het verkeerde instrument. Het echt invullen van een vergevingsgezinde houding zonder amnestie kan alleen op federaal niveau.

Daarmee verwijs ik niet naar de institutionele bevoegdheids- of belangendiscussie. Mijns inziens moet er een oplossing worden gevonden op een dermate genuanceerde wijze dat een echte aanzet wordt gegeven om vrede te stichten in de getormenteerde harten.

Daarom vragen we dat op het federale niveau een daad zou worden gesteld waarbij de straf niet wordt weggenomen of de schuldvraag niet wordt weggemoffeld en bijgevolg niet penaal is. Het moet een daad zijn waardoor alle sociale gevolgen van de veroordeling, zoals de schadeclaims, de sekwestergevallen en de pensioenen, voor de toekomst worden weggenomen. Vier jaar geleden, naar aanleiding van de herdenking van de vijftigste verjaardag van de tweede wereldoorlog, werd een dergelijke daad beloofd door premier Dehaene. Die bleef echter tot op heden uit.

Het voorstel van de heer Suykerbuyk geeft geen antwoord op onze vragen en op wat door premier Dehaene in het vooruitzicht werd gesteld. Het roept zelfs meer vragen op dan het antwoorden geeft. Het leidt tot onbegrip in plaats van wederzijds begrip.

De sociale gevolgen worden niet weggewerkt. Immers, alleen diegenen die kunnen bewijzen dat ze behoeftig zijn als gevolg van de oorlogs- en repressietoestanden, kunnen aanspraak maken op de voorgestelde maatregel. Maar wie kan zijn behoeftigheid nog relateren aan een situatie van 54 jaar geleden ? We vrezen dan ook dat dit voorstel in de praktijk een lege doos zal zijn voor diegenen die menen er aanspraak op te kunnen maken.

Er worden verwachtingen gecreëerd die met dit voorstel niet worden ingelost. Bovendien leidt het tot groter onbegrip omdat deze afzonderlijke Vlaamse oplossing de indruk wekt niet zozeer een sociale maatregel te zijn, maar veeleer een amnestiemaatregel. Ik wil hiermee zeker geen verwijten richten aan diegenen die in ons parlement reeds jaren zoeken naar een oplossing. Ik heb bijzonder veel respect voor de inspanningen van de heer Suykerbuyk. Sommigen hebben op een eerlijke manier

Denys

getracht de onwil van de Franstaligen op federaal niveau te omzeilen.

Wat echter uit de bus komt, is een kunstmatige, weliswaar Vlaamse oplossing die ons geen stap dichterbij brengt. Hoewel het voorstel van decreet de beste bedoelingen heeft, verwijdt het ons veeleer van het vooropgestelde doel. Vergevingsgezindheid wordt niet decretaal opgelegd. Het is de vrucht van het behoedzaam afwegen van diepmenselijke gevoelens.

Om deze redenen zullen een aantal VLD-collega's en ikzelf ons onthouden. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Timmermans heeft het woord.

De heer Jacques Timmermans (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, in een geest van verzoening en om de sociale gevolgen van de slachtoffers van oorlog en repressie weg te werken, heeft de SP-fractie actief deelgenomen aan de daartoe opgerichte werkgroepen. Dit gebeurde vanaf 1994-1995 in de Vlaamse Raad en nadien in de het Vlaams Parlement, meer bepaald in de commissie voor Welzijn. Deze besprekingen hebben geleid tot de actualisering van het verslag Bourgeois-Temmerman uit 1984 en een daaropvolgend voorstel van decreet dat door alle democratische partijen werd onderschreven. De verslaggever heeft dat uitstekend weergegeven in haar schriftelijk verslag. Ik kom daar dus niet meer op terug.

Nochtans zal de SP-fractie dit voorstel van decreet vandaag niet goedkeuren. Ze heeft haar steun om verschillende redenen ingetrokken. Ten eerste zijn we principieel tegen dit voorstel omdat de Raad van State in twee adviezen de bevoegdheid van de gemeenschappen betwist. Sterker nog, hij verklaart zelfs dat de Vlaamse Gemeenschap niet bevoegd is. Na het eerste negatieve advies hebben we nog gezamenlijk gepoogd door tekstamendering een gunstig advies van de Raad van State te krijgen. De Raad van State bleef echter onwrikbaar bij zijn eerste negatieve advies. De SP sluit zich bij dat advies aan. Enkel de eigen bevoegdheden kunnen het voorwerp uitmaken van decreten van het Vlaams Parlement.

Ik verwijs ook naar de overlegprocedure en het gemotiveerd advies van de Senaat dat werd weergegeven in stuk 923/1, en dat zonder ook maar één tegenstem werd goedgekeurd in de plenaire verga-

dering van 2 april 1998. In het verslag staat het volgende : 'Dit advies wordt in hoge mate gedetermineerd door het feit dat we hier tegelijk met een bevoegdheids- en belangenconflict te maken hebben'.

Ten tweede vormt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een probleem voor de SP. De Vlamingen uit de negentien Brusselse gemeenten worden immers uitgesloten in dit voorstel van decreet. De SP aanvaardt dit gevaarlijke precedent niet.

Bovendien heeft ook de Hoge Raad van de Oorlogsslachtoffers zich negatief uitgesproken over dit voorstel van decreet. De oorlogsslachtoffers willen onder geen enkel voorwendsel op dezelfde voet geplaatst worden als degenen die ertoe bijdroegen dat ze oorlogsslachtoffers werden. De slachtoffers van de Spaanse burgeroorlog maakten trouwens dezelfde redenering.

De SP is heel gevoelig voor de kritiek van de oorlogsslachtoffers, maar net zoals de heer Denys zijn ook wij van oordeel dat het de taak is van de Kamer om een initiatief te nemen. Voor de SP blijft een algemene amnestie echter hoe dan ook uitgesloten. Er kunnen enkel sociale tegemoetkomingen worden verleend aan oorlogsslachtoffers en slachtoffers van een onrechtvaardige repressie. Dat moet gebeuren op individuele aanvraag, en niet door een algemene maatregel met een aantal sociale voorwaarden zoals wordt voorgesteld.

Het amendement dat het Vlaams Blok in de commissie indiende, bewijst eens te meer wat de ware bedoelingen zijn van ultrarechtse en rechtse kringen : een algemene amnestie die de schuld uitwist en ex-collaborateurs de kans geeft om alsnog hun gelijk te bewijzen of te krijgen. De socialisten zijn daarentegen voor verzoening en vergevingsgezindheid, maar niet slechts in één richting. De facto vindt verzoening reeds plaats op het ogenblik dat de fouten worden erkend. Onder meer de socialisten Huysmans en Vermeylen hebben voor een wettelijk kader gezorgd. Ik verwijs naar de zogenaamde oneigenlijke amnestiewet van 30 juni 1961 over de epuratie inzake burgertrouw. De socialisten hoeven zich dus niet de schamen, integendeel. (*Applaus bij de VLD, de SP en de VU*)

De voorzitter : De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik wil mijn betoog aanvangen met een citaat : 'We menen bovendien dat de geesten rijp

Van Hauthem

zijn om snelle en doeltreffende maatregelen van algemene aard te nemen. Nu men het ganse volk oproept tot zedelijke weerbaarheid, nu men ook tegenover de vroegere vijand en bezetter de verzoening predikt, is het ook hoog tijd dat we ook in eigen land de verzoening in de hand werken.' Dit is een citaat uit een ACW-nota uit 1951. Uit de parlementaire handelingen van de jaren '40 en '50 blijkt dat de amnestiegedachte toen meer leefde dan vandaag.

De amnestiegedachte definieer ik zeer breed. Het is het besef dat men de straf niet moet weggevoeren of de schuldvraag niet meer moet stellen, maar dat algemene maatregelen noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat een bepaalde bevolkingscategorie zich op termijn opnieuw in de samenleving kan integreren. Dat is voor mij de zin van deze gedachte, die, hoe contradictoer het ook moge lijken, toen meer leefde. Men protesteerde toen ook al in het parlement tegen wat de heer Denys de excessen van de repressie heeft genoemd. Niemand ontkent vandaag dat deze excessen bestaan hebben, maar dat onrecht is nog steeds niet rechtgezet.

De vraag rijst dan ook waarom in dit land geen sereen debat mogelijk is over amnestie of een over amnestieschenkende maatregel, na meer dan vijftig jaar. Wat is amnestie eigenlijk? Is dat het goedkeuren van de collaboratie? Voor ons niet. Betekent amnestie het wissen van oorlogsgebeurtenissen uit het collectief geheugen? Ik denk het ook niet, integendeel. Indien dat het geval zou zijn, dan moeten we tot de conclusie komen dat landen zoals Nederland, Frankrijk, Noorwegen, de voormalige Sovjet-Unie en andere plots geen collectief geheugen meer zouden hebben, wat niet het geval is. Amnestie is dus niet het goed- of afkeuren van collaboratie. Het is niet een vergeten, maar het is wel een streep trekken onder een verleden, het is een in het reine trachten te komen met zijn eigen verleden. In die zin is amnestie voor ons ook verzoening.

Men verwijst graag naar Zuid-Afrika, waar de Waarheids- en verzoeningscommissie probeert om op een bepaalde wijze in het reine te komen met het verleden, ook zonder de schuldvraag daarom weg te moffelen. Men neemt dit in ons land als voorbeeld. Welnu, ik zou dat voorbeeld ook graag eens zien in eigen land. Die verzoening, of zelfs de minste aanzet daartoe, is in dit land op federaal vlak steeds geweigerd. Niemand heeft ooit amnestie gevraagd voor verklikkers of beulen, maar wel voor politieke delinquenten. Dat werd geweigerd.

Omgekeerd betekent dit dat het uitblijven van enige amnestieschenkende maatregel eigenlijk de haat vanuit een bepaalde hoek bestendigt en de uitdrukkelijke wil weerspiegelt om niet tot verzoening te komen en niet te erkennen dat ook na de oorlog fouten zijn begaan.

In de loop der jaren heeft het amnestiedebat zich dan toegespitst op het wegwerken van de sociale gevolgen van repressie en epuratie. Er zijn nogal wat regeringsverklaringen geweest, ook van Belgische regeringen, die een zinnetje bevatten waaruit we zouden moeten opmaken dat men daadwerkelijk wat ging doen aan de sociale gevolgen van de repressie. Op 15 april 1977 zei de toenmalige CVP-partijvoorzitter Wilfried Martens dat ze zich op dat gebied niet meer lieten intimideren door Waalse politici. In verscheidene regeringsverklaringen van Belgische regeringen is dat zinnetje ook teruggekeerd. Welnu, ook daar is in het algemeen weinig of niets van terechtgekomen.

In Vlaamsgezinde kringen heeft men dan lang de illusie gekoesterd dat wat op Belgisch vlak onmogelijk was en waarschijnlijk onmogelijk zou blijven, wel zou kunnen op het Vlaamse niveau. Amnestie in de zin van verzoening zou er wel mogelijk zijn. We stellen echter vast dat er hier al evenmin een meerderheid bestaat om een dergelijk gebaar te maken. We zijn terzake dus een desillusie rijker. In dat licht stemt de lezing van dit voorstel van decreet mij enigszins cynisch.

Het heeft nogal wat voeten in de aarde gehad voor dit decreet de plenaire vergadering kon bereiken. Men heeft er al op gewezen dat in het begin van de jaren tachtig in de toenmalige Vlaamse Raad een werkgroep aan het werk toog om een inventaris te maken van de gevolgen van de repressie- en epuratiemaatregelen. In 1984 werd het omstandig verslag van die werkgroep door de Vlaamse Raad goedgekeurd. Helaas is daar verder weinig of niets mee gebeurd.

Tijdens de vorige zittingsperiode werd met hetzelfde doel een nieuwe werkgroep opgericht. Dat gebeurde op 4 mei 1994. Bijna een jaar later, op 6 april 1995, heeft die werkgroep haar rapport aan de Vlaamse Raad voorgelegd. De Vlaamse regering had er zich toen al toe verbonden in de begroting een bedrag van 10 miljoen frank in te schrijven. Toch werd dat bedrag gedurende enkele jaren niet uitgegeven, omdat de regering – om welke reden ook – er blijkbaar niet in slaagde uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de werkgroep. Net daarom heeft de heer Suykerbuyk het initiatief

Van Hauthem

genomen om deze zaak decretaal te regelen. Hij heeft dan ook een voorstel van decreet ingediend.

Mijnheer Denys, u hebt de inhoud van dit voorstel van decreet goed samengevat. Het gaat over oorlogs- en repressieslachtoffers. De bijstand is bestemd voor de behoeftigen die kunnen – en moeten – aantonen dat hun staat van behoeftigheid het gevolg is van hetzij oorlogsomstandigheden hetzij repressieomstandigheden. Ik vraag me wel af wie dat – gezien de gestelde voorwaarden – vandaag nog kan bewijzen. Zij die het inderdaad kunnen bewijzen, hebben dan nog maar recht op een bijstandsvergoeding van maximaal 1666 frank per maand.

Er is een hele discussie geweest over de bevoegdheid terzake. De Raad van State heeft gesuggereerd dat we onze bevoegdheden te buiten zouden gaan. Ik zal die discussie hier niet meer herhalen, ik wil alleen enkele tegenargumenten aanbrengen. Zo verwijs ik naar de voorbereidende werken voor de wetgeving van de staatshervorming van 1980, waarbij de gewesten en de gemeenschappen werden opgericht. Daaruit bleek duidelijk dat de gemeenschappen wel degelijk bevoegd zijn voor het opruimen van de sociale gevolgen van de repressie. De argumentatie van de heer Suykerbuyk laat evenmin iets aan duidelijkheid te wensen over. Ten slotte is er ook nog de nota van de professoren Van Orshoven en Rimanque. Mijns inziens is dus reeds afdoende bewezen dat we binnen onze bevoegdheden blijven. Indien men dat zou betwisten, kunnen we nog altijd een eventuele uitspraak van het Arbitragehof afwachten.

Dit decreet heeft ook een belangenconflict moeten doorstaan. De termen waarin het parlement van de Franse Gemeenschap dat belangenconflict heeft ingesteld, zijn – om het voorzichtig uit te drukken – weinig kies. De Franse Gemeenschap heeft geprobeerd om Vlaanderen nog maar eens te stigmatiseren. Ze heeft andermaal getracht om de Vlamingen het etiket op te kleven van grote collaborateurs, die nu hun straffen willen uitwissen. Op de duur, zeker wat betreft het amnestiedebat, is de discussie verworpen tot een politiek spelletje van Waalse politici. Het is trouwens niet verwonderlijk dat de heer Moureaux minister-president Van den Brande ooit 'de gowleider van Vlaanderen' heeft genoemd.

Het voorstel van decreet van de heer Suykerbuyk is geen lege doos, maar het scheelt niet veel. Hij erkent trouwens zelf dat het eerder om een symbo-

lische daad gaat. Derhalve blijft eigenlijk enkel de politiek-symbolische betekenis ervan over. Zoals ik al zei, vraag ik me af hoeveel repressie- en oorlogslachtoffers er effectief in aanmerking kunnen komen voor die eventuele vergoeding van 1666 frank per maand. Hoe beperkt dit ook mag zijn, de politieke betekenis is er. Dat vinden we uiteraard een goede zaak. Dit decreet snijdt immers hoe dan ook de amnestieproblematiek aan. Hierdoor wordt ook de problematiek van de repressie aangepakt.

De geschiedenis van de repressie is nog niet volledig geschreven, toch niet in menselijk opzicht.

Is het niet vreemd dat zelfs de heer De Wilde, die jarenlang programma's heeft gemaakt over de Nieuwe Orde, de oorlogsomstandigheden en het verzet, plots moest ophouden toen hij het hoofdstuk repressie wilde aansnijden? De enkele uitzendingen die hij dan toch over dit thema mocht maken, werden midden in de vakantie om half elf 's avonds uitgezonden – het onrecht mocht niet naar boven komen.

We kennen de geschiedenis van de repressie dankzij de statistieken en wetteksten. Ik wil het echter niet hebben over de meer dan 300.000 geopende dossiers, de meer dan 58.000 vonnissen en 1.247 doodvonnissen, de 43.889 inschrijvingen op de lijst van de krijgsauditeur, de meer dan 40.000 administratieve interneringen en de epuratiemaatregelen. Die geschiedenis en de cijfers en wetteksten daarover zijn bekend.

Die geschiedschrijving handelt echter niet over de terreur die de zwaksten te beurt is gevallen. Ze vermeldt niet de vrouwen en kinderen die bijkomend werden gestraft omwille van wat hun vader, man of broer gedaan had of geweest was tijdens de oorlog. Enkele duizenden vrouwen, dochters van verdachten, werden verkracht. Vrouwen die zelf in de collaboratie hadden gestaan, overkwam dit op sommige plaatsen bijna routinematig. Anderen werden uitgeleend aan Amerikaanse soldaten.

Dit is de donkerste bladzijde uit de geschiedenis van de repressie. Er bestaat bijzonder weinig materiaal over. De schaamte is ook vandaag nog te groot. Er bestaan wel een aantal getuigenissen die al in 1945 werden gebundeld in een boekje met de titel 'Uit het zwartboek der zwarten'. Het boekje werd uitgegeven in Nederland omdat het hier niet mocht. Er staan getuigenissen in van vooral vrouwen, die het bijzonder hard te verduren hadden. Ik lees er een stukje uit voor: 'Ik ben op twee oktober aangehouden. Vanaf mijn aanhouding ben ik mishandeld. Ik was zwanger. De tweede dag heb-

Van Hauthem

ben ze mijn haar afgesneden. De vierde dag 's morgens voelde ik dat ik mijn kind zou verliezen. Met veel moeite geraakte ik eindelijk tot op het toilet, waar ik in een verschrikkelijke pijn de vrucht verloor, niet in een maal, maar in drie grote brokken, telkens met verschrikkelijke pijnen. Er is geen dokter of vroedvrouw bij mij gekomen.'

Ik zou zo nog een paar getuigenissen naar voren kunnen brengen. We zouden kunnen oordelen dat als deze vrouw nog leeft, behoeftig is en kan aantonen dat haar behoeftigheid het gevolg is van de repressie, ze op basis van dit decreet recht heeft op 1.666 frank per maand. Er zijn mensen in deze zaal die vinden dat dit niet kan. Ik wil niet het ene lijden en het ene onrecht tegenover het andere stellen, maar het ene onrecht heeft men terecht pogen te herstellen, het andere niet. Daarom begrijp ik de heer Westerlinck, toen hij in 1947 schreef dat wat toen vooral op straat gebeurde, een bestiaal anti-Vlaamse pogrom was.

Het thema amnestie is electoraal weinig lonend. Doden leveren nu eenmaal geen stemmen op. Maar zonder de schuldvraag te willen wegmoffelen, vind ik dat wat nog hersteld kan worden van het geleden onrecht, nu moet worden hersteld. Zelfs De Morgen heeft op 9 mei 1994 toegegeven dat het Belgisch gerecht vergissingen van formaat heeft begaan en dat er onschuldigen zijn veroordeeld. Ik citeer opnieuw de woorden van de heer Westerlinck : 'De bestiale repressiegebruiken en de eerloze vervolging van vooral vrouwen en kinderen, moeten aanleiding geven tot herstel, als de Vlaamse samenleving ooit rustig en steunend op een vreedzaam politiek debat haar toekomst tegemoet wil zien.' Onrecht dat niet wordt hersteld blijft voortduren en ondermijnt op den duur de sterkste regimes. Dit mag Vlaanderen zichzelf niet toewensen.

Ik wil besluiten met een citaat van de heer Rammens, ook een slachtoffer van de repressie, die op 1 september 1994 in zijn journaal over dit thema schreef. Ik citeer : 'Derhalve is het zonder het minste belang of premier Dehaene straks al dan niet een of ander, zoals gewoonlijk vrijwel onverstaanbaar compromis uit zijn hoge Belgische hoed tovert, waarbij sommige gevolgen van de repressie ongedaan worden gemaakt. Zo een Belgische maatregel komt niet alleen veel te laat, maar zal zozeer zijn afgezwakt dat hij geen enkele symboolwaarde meer bezit en evengoed achterwege kan blijven. Het woord is nu aan Vlaanderen dat zich uit welbegrepen eigenbelang en staatsbelang moet

bevrijden van het trauma van de repressie. Geëist moet worden dat het Vlaams Parlement onmiddellijk na zijn verkiezing een algemene amnestiemaatregel afkondigt. Als de Belgische minister van Justitie vervolgens op formele gronden de maatregel weigert uit te voeren, dan zij het zo. Dan blijft België nog wel voorwerp van de haat die het heeft gezaaid, maar is Vlaanderen er tenminste van bevrijd en is het niet langer medeplichtig aan een toestand die nergens ter wereld nog bestaat maar kenmerkend is voor België.'

Collega's, we zullen blijven ijveren voor amnestie, nogmaals, niet om de collaboratie goed te praten, de schuldvraag niet meer te moeten stellen of het grote gelijk van deze of gene te bewijzen. We doen dit omdat het een *conditio sine qua non* is om als Vlamingen op een volwassen manier om te gaan met de gebeurtenissen uit het verleden die onze gemeenschap in twee kampen hebben verdeeld. We beschouwen amnestie als effectieve verzoening en als bruggenbouwer. Zo zou dit voorstel van decreet, waar het hart inzit van de heer Suykerbuyk, de politieke betekenis kunnen hebben dat er tenminste een symbolische daad wordt gesteld. Daarom zullen we dit decreet goedkeuren. (*Applaus bij het VB en de CVP*)

De voorzitter : De heer Van Grembergen heeft het woord.

De heer Paul Van Grembergen (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, we zijn in het verleden bij verschillende omstandigheden telkens uitvoerig ingegaan op het politieke probleem van amnestie en de betekenis ervan. We zullen dit vandaag niet herhalen. Dit is geen decreet van triomfalisme, noch van rechtvaardiging. Sommigen menen – en ik heb er begrip voor – dat elk initiatief dat neigt naar het afsluiten van een politieke periode, ook een bijna symbolische rechtvaardiging inhoudt van houdingen die men heeft aangenomen in de zeer verwarde periode van 1930 tot 1944. Dit is het dus niet, maar ik begrijp de gevoeligheid daaromtrent.

Ten tweede, wie zijn de oorlogsslachtoffers ? Zijn dat degenen die leed hebben ondervonden van of moeilijkheden hebben gehad met het winnende of met het verliezende kamp ? Voor zover ik dit humanitair mag en wil benaderen, zijn oorlogsslachtoffers diegenen die onder de oorlog lijden, in welk land en in welke omstandigheden ook. Er is een verschil tussen oorlogvoerenden en oorlogsslachtoffers. Er komt onnoemelijk veel leed bij oorlog kijken, ook bij de Tweede Wereldoorlog. Dit kan niet in een vorm van gelijkhebbij of van leed

Van Grembergen

dat men aanvaardbaar vindt en leed dat men niet aanvaardbaar vindt. Dit is een redenering die ik niet kan volgen. Als ik het over oorlogsslachtoffers heb, dan heb ik het over allen. Ik heb het niet over de oorlogsvoerenden en de principes waarvoor oorlogen soms als motivatie of schijnmotivatie worden gebruikt.

Laten we eerlijk zijn. Nu durft men al iets meer te zeggen over de eerste wereldoorlog of over Vietnam, maar soms dekken grote vlaggen van principes nog grove leugens. Dit is doorheen de hele wereldgeschiedenis voorgevallen. In onze jeugd heeft men bijvoorbeeld getracht ons te overtuigen van de billijkheid van de kruisvaarten. Ik herinner me nog goed de beelden daarvan die men ons in het lager onderwijs toonde. Maar onlangs heb ik op de BBC een uitvoerig programma gevolgd waarin onze westerse perceptie van die kruistochten tegenover de Arabische islamperceptie werd geplaatst.

Begrijp me niet verkeerd. Ik vind dat de tweede wereldoorlog en het nazi-regime een ongelooflijke afschuwelijkheid inhouden, die nauwelijks met woorden te omschrijven is. We kunnen dit vergelijken met toestanden in andere landen. Nu komen bijvoorbeeld de cijfers aan de oppervlakte van wat zich in de USSR heeft voorgedaan en ook dat blijkt één grote verschrikking. Mijn afschuw voor allen die aan dit systeem hebben meegewerkt, is dan ook enorm. Ook het zijdelings meelopen in en aanvaarden van dat systeem is verwerpelijk. Ik betreur dat mensen die in het nationalisme ideeën vonden die ook de mijne zijn, zich in een dergelijke situatie hebben laten brengen en zich achter dit soort regimes hebben geschaard. Sommigen hebben daar achteraf zelfs vergoelijkend over gesproken. Dit kan ik niet aanvaarden.

Anderzijds betekent amnestie dat men een streep trekt onder de politieke keuzes die toen zijn gemaakt. Iedereen heeft het recht op een politieke keuze, maar ook op politieke vergissingen. Laten we elkaar goed begrijpen. Die politieke keuze moet wel passen binnen wat wij anno 1998, dus lang na de tweede wereldoorlog, de mensenrechten zijn gaan noemen. Binnen dat kader heeft iedereen recht op een eigen politieke mening en zelfs op politieke vergissingen. Indien ik het recht op politiek fout zijn niet aanvaard, dan aanvaard ik dat er maar één waarheid zou zijn. Het recht op politieke vrijheid van mening binnen het kader van de mensenrechten moet daarom aan iedereen worden

gegeven, zelfs al kan dit binnen dat kader tot foute politieke conclusies leiden.

Collega's, toch moet me van het hart dat België geen land is om trots op te zijn : niet tijdens de dramatische periodes uit het verleden, en nu evenmin. Ik heb geen enkele reden voor trots, integendeel. Ik heb geen enkele reden om achter grote vlaggen te lopen, want ze drukken steeds schijn en verborgenheid uit. De schijnbare trots heeft enkel bitterheid, onverdraagzaamheid, leugenachtigheid en het misbruik van eenvoudige mensen tot gevolg. Dit zou de les uit de geschiedenis moeten zijn.

Ik feliciteer de heer Suykerbuyk zowel voor zijn volharding als voor zijn terughoudendheid, waardoor hij geen foute indruk van goedkeuring wekt. De Volksunie zal dit decreet unaniem goedkeuren. We doen dit vooral om sociale redenen en uit filosofische overwegingen over wat waarheid is en wat niet, over wat recht is en wat onrecht. We hebben ook redenen van burgerzin omdat we vinden dat Vlaanderen in 1998, op weg naar het jaar 2000, eindelijk een symbolische streep zou mogen trekken onder zijn verward verleden. We denken bovendien dat het decreet de democratie in Vlaanderen zal dienen.

Ik spreek niet over verzoening en vergeving, want dit zijn geen politieke, maar humanistische, religieuze of andere termen. Daarover moet de geschiedenis zelf oordelen. De vorsers van de geschiedenis moeten verslag uitbrengen, waarna wij de kennis moeten doorgeven aan de jonge generaties. Ik herhaal dat ik overtuigd ben dat een deel van de Vlaamse beweging en van de nationalisten kapitale fouten heeft begaan. Ik sta hier echter niet met de mond vol verontschuldigen, omdat mijn partij noch ikzelf deel hebben gehad aan die fouten en we evenmin verantwoordelijk waren. Ons geweten is zuiver. Om politieke redenen vinden we het ooraar en redelijk dat dit voorstel van decreet wordt goedgekeurd. (*Applaus bij de VU en de CVP*)

De voorzitter : Mevrouw Dua heeft het woord.

Mevrouw Vera Dua (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het voorstel dat vandaag ter stemming voorligt, behandelt geen makkelijk dossier. De vraag of aan slachtoffers van de repressie een financiële tegemoetkoming kan worden gegeven, vormt in ons land reeds jaren het onderwerp van aanslepende discussies. Ze worden vaak in zeer emotionele termen gevoerd, want dit gevoelig thema rijt vele oude wonden open en brengt veel emoties terug naar boven.

Dua

Voor ik inga op het voorstel van de heer Suykerbuyk, wil ik het algemene kader schetsen waarin Agalev, en in het bijzonder de heer Geysels, het debat steeds heeft gevoerd. De hamvraag is op welke manier ons land, meer dan vijftig jaar na de feiten, in het reine kan komen met een zeer pijnlijk oorlogsverleden. We denken dat dit mogelijk is, op voorwaarde dat dit gebeurt met het volle respect voor het leed van duizenden families tengevolge van de oorlogsgebeurtenissen, hetzij als slachtoffer van het fascistisch nazi-regime, hetzij als slachtoffer van de weerstand.

We waren bereid om mee te werken aan een eventuele oplossing, omdat we steeds een duidelijk en uitdrukkelijk onderscheid hebben gemaakt tussen de vraag naar enerzijds sociale maatregelen voor slachtoffers van oorlog en repressie en anderzijds algemene amnestiemaatregelen. Deze laatste vraag werd door bepaalde partijen steeds weer in de discussie gebracht.

Ik wil voor alle duidelijkheid herhalen dat amnestie voor de groenen onbespreekbaar is en blijft. Welke uitleg men ook aan het woord geeft, amnestie betekent dat niet alleen de boete maar ook de schuld worden uitgewist. Met andere woorden, de gruwelijke fouten die in het verleden zijn gemaakt, zouden plots geen fouten meer zijn. Dit zou een kaakslag zijn voor al degenen die familieleden hebben verloren door het moorddadig nazi-regime en voor de miljoenen slachtoffers van dat regime.

Elke schuld uit het verleden wegvegen via amnestie betekent ook impliciet steun verlenen aan de politieke strategie van bepaalde partijen en groepen, die terug de onverdraagzaamheid tegen bepaalde bevolkingsgroepen prediken. Ze bewijzen daarmee dat ze geen lessen trekken uit ons gruwelijk oorlogsverleden. Het beste eerbetoon dat we aan de slachtoffers van toen kunnen betuigen, is met alle mogelijke middelen de strijd voeren tegen elke vorm van onverdraagzaamheid en racisme.

In dezelfde geest van verdraagzaamheid en respect voor de fundamentele rechtsprincipes moet er een streep worden getrokken onder bepaalde dossiers uit de naoorlogse repressieperiode. Er moet een gebaar van verzoening worden gesteld. Daarom gingen we er steeds mee akkoord om een sociale maatregel uit te werken zowel voor oorlogsslachtoffers als voor slachtoffers van de repressie, voor wie genade of rechtsherstel mogelijk is. Wat de laatste categorie betreft, mag het niet gaan om een

algemene maatregel ongeacht het dossier, maar om individuele gevallen die op eigen verzoek in aanmerking komen voor een vorm van rechtsherstel. Dit kan dus niet onvoorwaardelijk voor iedereen gelden. De genademaatregel kan 50 jaar na de feiten uiteraard niet worden toegepast op personen die werden veroordeeld voor gemeenschappelijke misdaden, zoals verklikkers en oorlogsmisdadigers.

In deze geest heeft onze fractie meegewerkt aan de werkgroep die werd belast met het opmaken van een inventaris van de gevolgen van oorlog en repressie. We konden de besluiten van deze werkgroep onderschrijven omdat ze beantwoordden aan de door ons gehanteerde basisfilosofie. De resultaten voldeden aan twee erg belangrijke voorwaarden. Het betreft ten eerste een humanitaire maatregel van rechtsherstel. Het gaat dus niet om een of andere vorm van amnestie. Het is ten tweede een evenwichtig voorstel, gericht naar diverse categorieën : niet alleen naar de slachtoffers van repressie, maar ook naar de oorlogsslachtoffers. Gezien de gevoeligheid en de hoge symboolwaarde van dit dossier, vonden we dit een belangrijk punt. Dat geldt trouwens ook voor andere fracties.

Daarmee kom ik op het concrete voorstel van de heer Suykerbuyk, waarover we vandaag moeten stemmen. Niettegenstaande dit voorstel theoretisch grotendeels beantwoordt aan de besluiten van de werkgroep, zijn er ondertussen toch een aantal belangrijke problemen gerezen.

Bij de discussie is gebleken dat het door ons nagestreefde evenwicht niet zo evident is. De verenigingen van oorlogsslachtoffers en verzetsstrijders wensten onder geen enkele voorwaarde te worden opgenomen in hetzelfde decreet met wat ze collaborateurs noemen. Ook de slachtoffers van de Spaanse burgeroorlog wilden daarin niet worden opgenomen. Ik kan me inbeelden dat dat voor hen niet evident is, maar daardoor is het door velen nagestreefde evenwicht onmogelijk. Het stemt in elke geval niet overeen met wat de betrokkenen zelf willen. Dat vormt voor ons een probleem.

Daarnaast is er het advies van de Raad van State, waarin duidelijk wordt gesteld dat het Vlaams Parlement niet bevoegd is over deze materie. Men kan dit advies natuurlijk gewoon naast zich neerleggen, maar dat is geen goede werkwijze. De oppositie heeft in het verleden meermaals geprotesteerd, wanneer adviezen van de Raad van State door de regering werden genegeerd. Het zou dus weinig consequent zijn wanneer het Vlaams Parlement hetzelfde zou doen. Trouwens, dit decreet zal allicht aanleiding geven tot een verzoek tot vernietiging

Dua

bij het Arbitragehof en er is al een belangenconflict aan de gang. Er is dus ook een institutioneel probleem.

Los van dit institutioneel argument van de Raad van State ben ik ervan overtuigd dat een federale oplossing voor dit dossier beter en logischer zou zijn. Iedereen die de discussies in de Kamer heeft gevolgd, herinnert zich de communautaire sfeer waarin de debatten plaatsvonden. Dat was volkomen onterecht. Als we in een sfeer van verdraagzaamheid en verzoening een streep willen trekken onder een aantal repressiedossiers, dan moet dit door het hele land worden gedragen en niet alleen door Vlaanderen.

Deze kwestie is naar aanleiding van een uitspraak van de koning tijdens de vorige zittingsperiode uitgebreid aan bod gekomen in het federale parlement. De koning riep in zijn nieuwjaarstoespraak van 1994 op tot verzoening. Dat heeft toen voor verhitte debatten gezorgd in de Kamer. Premier Dehaene beloofde een federale sociale maatregel. Daar is niets van in huis gekomen en het dossier werd op Vlaams niveau op een zeer kunstmatige manier aangepakt. Als we iets gemeenschappelijks hebben met het zuidelijke landsdeel, dan is het wel de gruwel van ons oorlogsverleden. We kunnen daar het best gezamenlijk mee in het reine komen.

Een laatste bezwaar tegen het voorstel van decreet is dat een regeling voor de eventueel betrokken Vlamingen in Brussel ontbreekt. Dat is meer dan een schoonheidsfoutje.

Als groene fractie proberen we in alle dossiers een rechtlijnige logica van verdraagzaamheid en pacifisme te hanteren. In diezelfde lijn steunen we de optie om een gebaar van verzoening te maken tegenover bepaalde slachtoffers van de naoorlogse repressie. We blijven ons verzetten tegen elke vorm van amnestie.

Dit voorstel van decreet zit echter te mank in elkaar om het zomaar goed te keuren. De oorlogsslachtoffers willen er niet bij betrokken worden, en hen toch opnemen in het decreet getuigt van weinig respect voor hun gevoelens en verleden. Institutioneel wordt dit voorstel van decreet sterk betwist. Als het niet wordt vernietigd door het Arbitragehof, dan zal het in ieder geval leiden tot een communautair steekspel. Dat kan in deze gevoelige materie alleen maar schade veroorzaken. We hebben dan ook afgesproken dat bij de stemming over dit voorstel twee collega's zich zullen

onthouden en de anderen zullen tegenstemmen. (*Applaus bij Agalev en de SP*)

De voorzitter : De heer De Loor heeft het woord.

De heer Herman De Loor (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, de heer Timmermans heeft het standpunt van onze fractie duidelijk vertolkt. Nu duikt echter het thema algemene amnestie op.

Een oud zeer wordt plots weer actueel, en dat in een tijd waarin extreem-rechts in Europa aan een heropleving toe lijkt te zijn. Plots staan verzetslieden en collaborateurs weer tegenover elkaar. Plots staat Vlaanderen weer tegenover Wallonië. Het Waalse verzet tegen amnestie en collectieve gratie neemt immers niet af. In Vlaanderen is wel sprake van enige kentering. Lang niet iedereen is daar gelukkig mee. In dit betoog wil ik de opvatting verdedigen dat algemene amnestie op een fundamentele vergissing berust, net als het voorliggende voorstel van decreet.

De collaboratie blijkt in Wallonië en Vlaanderen trouwens niet altijd dezelfde wortels te hebben gehad. Het bestaan van een permissievere wetgeving in Vlaanderen zal de tegenstelling met onze Waalse landgenoten nog verscherpen. Met de jaren is het amnestiedossier in Vlaanderen zelf zo gepolitiseerd en vertroebeld geraakt dat van een serene behandeling geen sprake meer kan zijn. Een algemene amnestie biedt verder geen garantie dat alle problemen eens en voorgoed zijn opgelost.

Amnestie is dus geen toverdoos die plotseling de gemeenschappen en de burgers onderling harmonischer doet samenleven. Voor verzetsstrijders en echte democraten is de gedachte onaanvaardbaar en zelfs weerzinwekkend dat degenen die nazi-Duitsland meenden te moeten steunen, door een algemene amnestie niet langer hoeven te bekennen dat ze zware fouten hebben gemaakt tegenover ons allerhoogste goed, namelijk de democratie. Niet enkel de straf, maar ook de schuld zelf wordt daardoor uitgevlakt.

U weet toch ook dat amnestie in wezen een beslissing is van de wetgever om bepaalde misdrijven als niet bestaande te beschouwen, zowel voor het verleden als voor de toekomst. De vroeger uitgesproken straf en de veroordeling zelf worden aldus volkomen uitgewist en goedgepraat. Collaborateurs die omwille van de oorlogsomstandigheden het vandaag niet te breed hebben, moeten de gevolgen van hun verkeerde keuze zelf dragen. Ze kunnen bijvoorbeeld putten uit een solidariteitsfonds dat

De Loor

wordt gespijsd door momenteel wel erg welgestelde collaborateurs.

De term 'slachtoffers' lijkt ons trouwens nogal genereus en onoordeelkundig gekozen. Echte oorlogsslachtoffers verafschuwen de gedachte te worden geplaatst naast de zogenaamde slachtoffers van de repressie. Een streng onderscheid in terminologie lijkt ons dan ook meer dan gewenst. Meer nog, welk antwoord kregen de echte oorlogsslachtoffers op de rechtmatige vraag voor het toekennen van een forfaitair invaliditeitspercentage van 10 percent wegens pathologische aandoeningen die werden veroorzaakt door verzetsdaden of ondergane terreur, aan alle leden van het gewapend verzet, die voor een periode van ten minste één jaar in die hoedanigheid zijn erkend? Welk antwoord hebben ze gekregen op de vraag om een invaliditeitsvergoeding te verlenen aan de Belgische strijdkrachten die tijdens de tweede wereldoorlog vanuit Groot-Brittannië opereerden of inzake de heropening van de diverse statuten? Het gaat hier om dossiers die handelden over heldenmoed in dienst van de vrijheid en de democratie.

Zoals de heer Timmermans en andere collega's hebben gezegd deugt algemene amnestie niet, want ze is een kaakslag voor alle verzetsstrijders en echte oorlogsslachtoffers. Bovendien moet amnestie in het huidige klimaat van verrechtsing worden gezien als toegeven aan het kwaad. Voor ons, socialisten, is dat des te erger omdat we weten hoeveel van onze eigen voorvechters en syndicalisten het rechtstreekse slachtoffer zijn geworden van de bezetter en collaborateurs en incivieken. Of laat ons geheugen ons in de steek?

Het overgrote deel van de collaborateurs heeft overigens al ruimschoots genoten van verzachting, mildering en zelfs volledige kwijtschelding. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat we ook hen, de meest gewetenloze oorlogsmisdadigers, verklikkers en moordenaars, weer onze nationaliteit schenken en zonder schuldbekentenis in eer herstellen. Of zijn we bereid ook dat laatste stukje collectief geheugen geweld aan te doen? Voor wie en voor wat gebeurt dit? De grote voorvechters van amnestie zitten bij uiterst rechts. Zullen we hen in het gelijk stellen en victorie laten kraaien? Dit voorstel zal er niet toe leiden dat dossiers individueel kunnen worden afgehandeld. Dat is al meer dan dertig jaar het geval. Wie niet verantwoordelijk is voor oorlogsmisdaden, moet er ook niet voor worden gestraft. In bepaalde gevallen moeten kin-

deren niet de gevolgen dragen van de veroordelingen die hun ouders hebben opgelopen.

Toch mag vergeven nooit leiden tot vergeten. Ik heb geprobeerd aan te tonen dat dit evenmin mag leiden tot verzoening. Het Onafhankelijkheidsfront heeft het in zijn documentatienota bij het rechte eind, wanneer het een uitvoerige studie besluit met deze woorden: 'Oude en nieuwe fascistische roeren uit politieke en ideologische overwegingen de Vlaams-nationalistische trom om de goedgelovige zielen eens te meer op hun bekende demagogische wijze voor het fascistische ideeëngoed rijp te maken, met heel wat andere oogmerken dan de verdediging van de zogenaamd arme slachtoffers van de repressie.' Ik geef toe dat dit harde taal is, maar het gaat ongetwijfeld om de waarheid. Het voorstel dat hier wordt besproken is ons inziens geen lege doos, en evenmin een symbolische daad, maar een gecamoufleerde amnestiemaatregel. Daarom zal de SP-fractie tegen stemmen.

De voorzitter : De heer Van Grembergen heeft het woord.

De heer Paul Van Grembergen : U geeft de indruk dat diegenen die dit decreet steunen, zoals mijn fractie, goedkeuring geven aan daden van gemeen recht en aan alles wat door ons altijd als crimineel gedrag is beschouwd en ook als dusdanig moet worden behandeld. Dat is fout. Ik aanvaard de emoties en het rechtvaardigheidsbesef dat er bij oorlogsslachtoffers van het ene kamp bestaat. Ik wil dit respecteren en er rekening mee houden, maar anderzijds wil ik toch het volgende zeggen.

Dit is een parlement : u heeft dus het recht om te spreken zoals u dat heeft gedaan. Maar de toon en ook bepaalde zinnen van uw betoog kunnen bijna als beledigend worden beschouwd voor mijn fractie, gezien de wijze waarop ze dit dossier heeft behandeld.

De heer Herman De Loor : Dat is uw interpretatie, mijnheer Van Grembergen. Ik ben er echter van overtuigd dat velen in Vlaanderen achter mijn ideeën staan.

De voorzitter : De heer Geysels heeft het woord.

De heer Jos Geysels : Mijnheer de voorzitter, hoewel ik in het verleden de werkzaamheden van de werkgroep heb gevolgd, en dat dossier ook vroeger in de Kamer heb opgevolgd, was ik niet van plan hierover te spreken. Toch wil ik dat nu doen, en wel omwille van twee redenen. Ten eerste : daarstraks is – weliswaar op een beperkt aantal banken – gelachen toen mevrouw Dua verklaarde dat twee

Geysels

mensen van onze fractie zich zullen onthouden. Ik behoor tot die groep, en ik heb daar ook een aantal redenen voor. Ik weet nog wat ik in februari 1994 in de Kamer heb gezegd. Straks zal ik dat kort herhalen.

Ten tweede : ik begrijp wat de heer De Loor heeft gezegd. Ik denk dat hij op een eerlijke wijze een aantal gevoelens heeft vertolkt. Soms vergeet men wel eens dat deze gevoelens ook politiek relevant zijn. Want er werden miljoenen mensen getroffen door het nazi-regime en de repressie. In deze periode hebben we de broosheid van de fundamentele rechtsbeginselen ervaren. Ik heb dus ook problemen met bepaalde repressiedossiers. Als ik het niet eens ben met de heer Van Grembergen is dat omwille van de formulering en omwille van wat hij vraagt. Mijnheer De Loor, ik respecteer u, maar ik doe niet mee aan een redenering waarbij men alle mensen die amnestie vragen, beginsels en principes in de schoenen schuift waar ze niet achter staan.

Mijnheer de voorzitter, ik wil een stuk citeren uit een boek van Ludo Abicht, namelijk *De Zure Druiven Van De Oorlog*. Ik citeer : 'Wie een streep wil trekken onder een onzalig verleden doet dat voor de toekomst.' De haat tegenover gebeurtenissen in het verleden opheffen en tegelijk de haat prediken als het over andere minderheden gaat, dat kan toch niet. Jarenlang ten strijde trekken, de heer Tutu als terrorist bestempelen zoals het Vlaams Blok en hem vandaag als voorzitter van de Waarheidscommissie citeren, dat kan toch niet.

Wat ons bindt in de veroordeling van daden van repressie is het fundamenteel humanistisch beginsel. Die logica kan nooit selectief worden toegepast. Als mensen geleden hebben onder het onrecht dat hen is aangedaan, dan was dat een schending van de fundamentele rechtsbeginselen. Maar men kan dat niet aan de kaak stellen en ondertussen haatcampagnes voeren tegen mensen die op dit moment in Vlaanderen wonen zoals migranten. Dat vertroebelt dit debat.

Als ik me onthoud bij de stemming, mijnheer Suykerbuyk, dan doet dat geen afbreuk aan de noodzaak van verzoenende maatregelen. Hoewel we tegen amnestie gekant zijn, zijn daden van verzoening, in politieke termen gegoten, noodzakelijk. Daarmee kan worden gelachen in dit vrij land, in dit parlement, maar ik distantieer me van degene die daarmee lacht. Mijnheer de voorzitter, gelieve mij te excuseren voor het feit dat mijn betoog wat is uitgelopen.

De voorzitter : De heer Verrijken heeft het woord.

De heer Emiel Verrijken : Mijnheer de voorzitter, ik wil geen stelling nemen, al ben ik door mijn leeftijd een van de laatste getuigen van de tweede wereldoorlog.

De bedoeling van dit voorstel is toch verzoening. Polen heeft veel meer geleden dan België onder een communistisch regime met veel rodere standpunten dan die van de socialisten. Polen heeft een heel erge oorlog meegemaakt. Tien jaar later werd er een algemene amnestie afgekondigd, ook voor weerstanders die tegen het communisme vochten. Sommige weerstanders vochten tegen Duitsers en hebben zich daarna omgekeerd en tegen het Sovjetleger gevochten. Er werd op verschrikkelijke wijze vermoord.

In de razernij van de oorlog hebben de Russen bij de verovering van de bezette gebieden alle Duitse graven vernietigd. Dat is begrijpelijk. De orthodoxe kerk spoort nu de graven op waarvan de grafstenen en de kruisjes zijn verwijderd om die mensen een christelijke begrafenis te geven. Dat is een diepe vorm van verzoening tussen het Russische en het Duitse volk.

Het is dan ook bijzonder onverkwikkelijk om mensen te horen die dit niet zelf hebben meegemaakt. Een kind dat getuigt – en ik was toen nog een kind – neemt echter geen standpunt in voor de ene of de andere partij, maar wel tegen de gruwel van de oorlog. Vele Vlaamse sukkelaars hebben zich volledig vergist en werden eens te meer misbruikt. Velen werden misbruikt door onder meer de katholieke kerk die hen ronselde voor het Oostfront.

Op het ogenblik dat Polen de Europese Gemeenschap vervoegt, kunnen we dit land misschien als voorbeeld stellen. Polen heeft tijdens de oorlog enorm geleden, maar heeft 10 jaar later toch een amnestiemaatregel afgekondigd.

De voorzitter : De heer Bossuyt heeft het woord.

De heer Gilbert Bossuyt : Tijdens de bespreking van dit voorstel van decreet werd onder meer verwezen naar Zuid-Afrika. Een van de eerste zinsneden die Nelson Mandela uitsprak na zijn vrijlating, was dat Zuid-Afrika alleen kon worden heropgebouwd als de krachten die elkaar eens hadden bestreden, elkaar de hand zouden aanreiken. Hij was gerechtigd om zoiets te zeggen.

Bossuyt

Er zijn vandaag nog steeds mensen die deze zaken niet zelf hebben meegemaakt, en die proberen de geschiedenis te herschrijven. Ook in die zin kunnen we ons niet aansluiten bij een vraag om amnestie. De mensen die het leed hebben ondergaan, moeten bepalen of amnestie mogelijk is. De socialisten hebben er steeds voor geijverd om een oplossing te vinden voor de sociale gevolgen in de meest algemene zin van het woord, en in het bijzonder voor kinderen van slachtoffers. We hebben ook altijd gepleit voor de bevordering van de individuele studie van de dossiers.

We verzetten ons er wel tegen dat er nog altijd mensen zijn die politiek misbruik willen maken van een situatie die stoelt op een geest van verzoening en mildheid die er na jaren moet komen. Dat kunnen we niet aanvaarden. De regeling die de heer Suykerbuyk aan het parlement voorlegt, mist evenwicht. Wanneer men abstractie maakt van de symboliek die sommigen in deze maatregel willen zien, kan men zich afvragen waartoe deze precies dient.

De voorzitter : De heer Suykerbuyk heeft het woord.

De heer Herman Suykerbuyk (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil de verslaggeefster danken voor haar toelichting, evenals de voorzitter en de collega's van de commissie die me de mogelijkheid hebben geboden om dit voorstel uitgebreid te behandelen. Tevens dank ik alle sprekers die hier over dit voorstel een uiteenzetting hebben gegeven, ook al geven sommigen de indruk over iets anders te spreken dan over de inhoud van dit decreet. Het getuigt misschien van weinig bescheidenheid maar ik denk dat men de sfeer waarin dit delicate dossier hier vandaag wordt behandeld, in het federale parlement nooit zou vinden.

Ik wil nog even terugkomen op de procedure die heeft plaatsgehad tussen de stemming hierover in de commissie en deze behandeling in plenaire vergadering. De lange procedure van het belangenconflict werd volledig doorlopen en is afgesloten. Mijnheer Timmermans, uit het gemotiveerd advies dat senator Moens namens het Bureau van de Senaat uitbracht, blijkt dat de procedure tot regeling van belangenconflicten niet werkbaar is. Een belangenconflict kan door een bevoegdheidsconflict worden doorkruist, maar men moet aanvaarden dat de definitieve beslissing daarover bij het Arbitragehof ligt. Dat hof kan echter pas optreden

nadat de norm, in dit geval het voorstel, werd goedgekeurd.

Ik geef eerlijk toe dat ook wij soms van een belangenconflict naar een bevoegdheidsconflict overspringen. Ook wij hebben ons al gebaseerd op een bevoegdheidsoverschrijding om een belangenconflict in te leiden. Mijnheer Timmermans, u merkte op dat we het voorstel eenparig hebben goedgekeurd, maar u moet dat zien binnen de context van een verwarde wetgeving. Senator Moens getuigt over die verwarring in het verslag dat hij namens het Bureau van de Senaat opstelde bij de afronding van de procedure van het belangenconflict.

De fase van het belangenconflict werd dus volledig doorlopen. Het negatieve advies van de Raad van State leidde ertoe dat het voorstel van decreet na de stemming in de commissie werd bezorgd aan het Overlegcomité. Daar kwam men niet tot een vergelijk. Begin januari werd dan de overlegprocedure tussen de Franstalige Gemeenschap en het Vlaams Parlement aangevat, maar ook dat overleg leidde niet tot een oplossing.

Vervolgens werd de zaak in de Senaat behandeld. Uit de bespreking in de Senaat blijkt dat bevoegdheid en belang verschillende noties zijn die in de praktijk op elkaar inwerken. Ik benadruk dat de Senaat in het advies een klassieke terminologie gebruikt. Men zegt immers het volgende : 'Het belangenconflict is niet vrij van een bevoegdheidsconflict'. Ten eerste is het advies niet bindend. Bovendien zijn de woorden 'niet vrij van' dubbelzinnig, want ze betekenen dat er een bevoegdheidsprobleem kan bestaan.

Mijnheer de voorzitter, ik zal niet nogmaals uiteenzetten waarom we wel bevoegd zijn. Het verslag is daarover duidelijk en volledig. Bovendien heeft mevrouw Van Cleuvenbergen ook verwezen naar belangrijke uitspraken van senator Lallemand naar aanleiding van de bespreking over de bevoegdheidsverdeling in 1980.

De regering raadpleegde de professoren Rimanque en Van Orshoven, die beiden grondwetspecialisten zijn. Ze beweren het volgende : 'Het komt aan het parlement toe te beslissen of het zich in dit dossier al dan niet aansluit bij het advies van de Raad van State. Op grond van antecedenten, de teksten van de bevoegdheidsstoeuwingsaan de gemeenschappen in 1981, 1988 en 1993 en in het licht van artikel 23 van de Grondwet komen wij tot de conclusie dat dit advies van de Raad van State betwistbaar is'.

Suykerbuyk

We kunnen ons allemaal voorstellen wat het betekent als grondwetspecialisten zeggen dat iets betwistbaar is. Wij hadden daar allicht een ander woord voor. Dit advies is slechts een advies, en het is inderdaad voor betwisting vatbaar. Ik wil in dit verband trouwens minister Martens danken, die dit in de loop van de besprekingen heeft beaamd en heeft verklaard dat het parlement zijn verantwoordelijkheid moet opnemen.

Aansluitend daarbij wil ik minister Van den Bossche citeren, die recent nog antwoordde, toen men hem vroeg of een bepaald ontwerp van decreet de valbijl van het Arbitragehof zou overleven: 'Het risico bestaat voor elk ontwerp of voorstel, nu er een Arbitragehof is.' We zouden allemaal een dergelijk antwoord hebben gegeven. Met andere woorden, het risico dat een zaak aanhangig wordt gemaakt of het feit dat men nooit kan weten wat dit hof zal oordelen, kan uiteraard niet als argument worden gebruikt.

Ik wil kort de historiek terzake schetsen. Op 6 april 1995 heeft de toenmalige parlementsvoorzitter, de heer Baldewijns, aan de voorzitter van de Vlaamse regering een consensustekst van alle fracties overgemaakt, met een eenparige aanbeveling ter uitvoering van het begrotingsartikel genaamd 'Alle uitgaven in verband met de wegwerking van de sociale en menselijke gevolgen voor de slachtoffers van de oorlog, met name ook de Spaanse Burgeroorlog, en voor de getroffen en van de repressie'. Het regeerakkoord van 1995 beloofde dit punt te regelen. Ik meen te mogen beweren dat de tekst van dit voorstel de eenparig aanvaarde commissiebesluiten vrij scrupuleus herneemt. Deze commissie kwam bijeen vóór deze zittingsperiode, onder het voorzitterschap van de heer Schiltz.

Verder wil ik opmerken dat het probleem van de bevoegdheidsverdeling in die werkgroep uitdrukkelijk werd onderzocht. Er werd terzake een hoorzitting georganiseerd met professor Rimanque. Men is dus niet over één nacht ijs gegaan.

Ik moet niet lang blijven stilstaan bij de inhoud van het decreet, want die werd reeds toegelicht door de verslaggever. Wel wil ik enkele opmerkingen maken. Het gaat over oorlogsslachtoffers en personen die door de repressie werden getroffen. De oorlogsslachtoffers zijn onder meer diegenen die rechten kunnen doen gelden, maar waaraan wegens sluiting van de termijnen geen rechten kunnen worden toegekend. De getroffen en van de

repressie moeten desgevallend het voordeel van eerherstel of genade hebben genoten.

Het is belangrijk dit te onderstrepen, in repliek op diegenen die niet vinden dat veroordeelden hiervan moeten kunnen genieten. Neen, men is slechts gerechtigd als men na veroordeling voorwerp werd van een beslissing om genade te verlenen of het voordeel van eerherstel heeft genoten. Degenen die rechten willen putten uit dit decreet moeten zich in een bestaansonzekere toestand bevinden en een bijzonder nadeel kunnen aantonen. Dit recht geldt ook voor weduwen en weduwnaars. De gerechtigde moet in het Nederlands taalgebied wonen en de procedure begint met een individuele aanvraag. Dat is meteen het antwoord op degenen die beweren dat dit een algemene maatregel is. Dit is geen algemene maatregel, dit scheidt het kader waarbinnen men individuele aanvragen kan indienen.

Natuurlijk ben ik onder de indruk van het argument van diegenen die zich afvragen wat we met de Vlamingen in Brussel doen. Ik geef toe dat dit een probleem is.

We kunnen echter niet enerzijds beweren dat het unanieme advies van de juristen inzake Brussel niet van toepassing is, en anderzijds andere argumenten 'à la carte' wel aannemen. Ik ben zeker bereid om ook voor Brussel een oplossing te zoeken. Het probleem heeft alleen te maken met de Belgische institutionele situatie. Dit mag echter geen argument zijn om de overige elementen van dit voorstel van decreet te laten vallen.

Dit decreet legt de Vlaamse regering ook een aantal uitvoeringsmaatregelen op. Het is jammer dat de minister hier niet meer aanwezig is. Ik wilde namelijk zeggen dat de regering dit punt in haar regeerakkoord heeft opgenomen. Ik hoop dan ook dat men zo vlug mogelijk zal starten met het opstellen van de uitvoeringsbesluiten.

Dit voorstel van decreet heeft een bewogen voor geschiedenis gehad. Toch werden – voorzover ik weet – deze reeds door de regering in het regeerakkoord aangekondigde maatregelen tijdens de besprekingen over het regeerakkoord destijds door niemand bekritiseerd. Vanuit menselijk oogpunt kan ik de ontstemming van verenigingen van oorlogsslachtoffers en oud-strijders wel begrijpen. Het is logisch dat ze niet wensen te worden geassocieerd met repressieslachtoffers. Heel dikwijls waren dat inderdaad collaborateurs.

Suykerbuyk

Daarover het volgende. Oorspronkelijk was voor hen geen regeling voorgesteld. Pas tijdens de besprekingen kwam men tot de conclusie dat dit een fundamenteel onrecht inhield. Men heeft met voorbeelden bepleit om in een geest van evenwicht zowel oorlogs- als repressieslachtoffers in de regeling op te nemen. Ook al wordt dit nu bekritiseerd, toch wens ik me nog strikt te blijven houden aan wat destijds werd overeengekomen. Hoe dan ook, het gaat hier om een individueel recht, waarvan men geen gebruik hóéft te maken.

Ik zet me wel af tegen de onwaarheden van personen die het systematisch hebben over nazi-collaborateurs, maar even systematisch verzwijgen dat veroordeelden alleen na eerherstel of genade recht kunnen hebben op deze tegemoetkoming. Dit verzwijgen bevordert natuurlijk een slechte sfeer rondom dit dossier.

Ik respecteer eenieders mening, maar wil er wel op wijzen dat dit voorstel steunt op een consensus tussen alle fracties tijdens de vorige zittingsperiode. Dit is toch wel een sterk politiek argument. Bovendien werd hier sinds 1996 jaarlijks een bedrag voor opgenomen in de begroting. Die regeling is nog nooit ter discussie gesteld.

Ik rond af met een korte beschouwing over het zogenaamde onverwerkt verleden. Naargelang de gebeurtenissen rond de laatste wereldoorlog steeds verder van ons af komen te liggen, lijkt dit voor steeds meer problemen te zorgen. Ook dat is een paradox. Het is trouwens niet alleen een probleem voor Vlaanderen. Men stelt dat vast in heel Europa. In Frankrijk, bijvoorbeeld, kijkt men nu iets krampachtiger aan tegen die gebeurtenissen dan dertig of veertig jaar geleden, onmiddellijk na de oorlog.

Het Vichy-regime in Frankrijk was natuurlijk een andere zaak. Elk land heeft immers zijn eigen geschiedenis. Ik stel echter vast dat de zaken moeilijker komen te liggen naarmate die periode verder in de tijd van ons verwijderd is.

Ik wil een poging doen om dit decreet in het juiste perspectief te plaatsen. Met perspectief bedoel ik een zo juist mogelijke doorsnede van de bevolkingsgroep die door de repressie werd getroffen. De vraag is dus om wie het gaat. Laat me toe deze vraag te beantwoorden aan de hand van een citaat uit een artikel van de heer Van Deuren met de titel 'Amnestie en het plaatsvervangende schuldgevoel' uit het januarinumnummer van 1998 van *Kultuurleven*.

Ik lees het stukje voor onder de titel 'Primum vivere'.

'Het herdefiniëren van de woorden collaboratie en amnestie is, meer dan een halve eeuw na de feiten, niet overbodig. Collaboratie is in Vlaanderen, zeker voor jonge mensen, synoniem geworden van nazisme – bloed en bodem – en/of van restloze politieke en militaire samenwerking met de vijand, onderworpenheid aan de bezetter. Als deze omschrijvingen onjuist zijn, wat is collaboratie in WO II dan wel geweest? Ze was wat collaboratie in de loop van de geschiedenis altijd geweest is: het noodgedwongen accepteren van, het zich neerleggen bij een militaire nederlaag. De vijand heeft gewonnen en is de machtige geworden. Achter een decor van politieke eensgezindheid en ideologische orthodoxie was ook deze collaboratie een *modus vivendi* toen in 1940 Duitsland zijn oorlog gewonnen had/scheen te hebben gewonnen.

De mensen moesten eten, *primum vivere*, de treinen moesten rijden, zij het dan für den Sieg. Overleven was trouwens iets waarin Vlaanderen zich gedurende langere periodes van vreemde bezetting een grote traditie had opgebouwd. Als het dan vrij snel duidelijk wordt dat het nog even oorlog zal blijven, betekent het dat er voor Duitsland nog één doelstelling is die moet worden nagestreefd met alle middelen, ook die uit de veroverde landen: de oorlog definitief, echt winnen.

De keuze van banen en baantjes om in leven te blijven is dus beperkt. Wat dacht je van fabriekswachter of *Zivilkraftfahrer*, bediende bij een aannemer die bunkers bouwt in Noord-Frankrijk, arbeider in een of ander kriegswichtig bedrijf onder Duitse Verwaltung, van ambtenaar bij een corporatie, of opsteller bij een ravitailleringdienst, secretaris-generaal van Economische Zaken, of, als het niet anders kan, van vrijwillig arbeider in Duitsland? Et cetera, et cetera. Leopold III had toch aan het volk meegedeeld dat het leven gewoon doorging en dat de Belgen weer aan het werk moesten? Hoe armer en lager opgeleid je was, hoe geringer de kans om in België te blijven in een baan die niet direct met oorlog en bezetting te maken had en met een inkomen waarvan je af en toe, als er feest was, boter kon kopen.'

Dit is de doorsnede en het juiste perspectief van wat in het decreet wordt nagestreefd. Het is geen voorstel tot amnestie. Het Vlaams Parlement is daartoe niet eens bevoegd. Met dit voorstel willen we mensen helpen. Het verlenen van een bijdrage aan het welzijn is ons recht, zo niet onze plicht. Tegelijk blijven we binnen onze bevoegdheden en

Suykerbuyk

voeren we de nodige argumenten aan. Al is dit decreet slechts symbolisch, ook dat heeft zijn waarde en betekenis in een samenleving en voor een overheid, in dit geval de Vlaamse omdat het federaal blijkbaar niet kan.

Triomfalisme is niet op zijn plaats bij dit decreet, maar schuldgevoel omdat dit decreet slechts een beperkte uitwerking kan hebben, evenmin. (*Applaus bij de CVP, de VLD, de VU en het VB*)

De voorzitter : Vraagt nog iemand het woord ?
(*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet van de heer Suykerbuyk c.s. houdende bijkomende bijstand aan personen die in een bestaansonzekere toestand verkeren ten gevolge van oorlogsomstandigheden, repressie en epuratie.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen.

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

– *Aangenomen.*

Artikel 2

Voor dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° oorlog : de Tweede Wereldoorlog (1939-1945) ;
- 2° oorlogsslachtoffers : zij die het slachtoffer zijn van oorlogsomstandigheden en aan wie geen voldoende vergoeding als gevolg van een federale regeling kan worden toegekend, alsmede diegenen die rechten kunnen laten gelden maar waaraan wegens de sluiting van de aanvraagtermijnen om van voormelde regelingen te genieten, tot op heden geen gevolg gegeven werd ;
- 3° getroffen van de repressie : diegenen die in België strafrechtelijk veroordeeld werden

wegens incivieke handelingen gepleegd in de periode van 1 september 1939 tot 8 mei 1945 en die hetzij het voordeel van eerherstel genieten, hetzij bij genademaatregel een volledige kwijtschelding van hun straffen bekwamen, hetzij na een procedure van herziening van de veroordeling vrijgesproken werden, alsook diegenen die in België het voorwerp waren van andere gerechtelijke of bestuurlijke maatregelen wegens incivieke handelingen gepleegd in de periode van 1 september 1939 tot 8 mei 1945.

– *Aangenomen.*

Artikel 3

De bestaansonzekere toestand, waarin, als gevolg van omstandigheden tijdens en onmiddellijk na de Tweede Wereldoorlog, diegenen, zoals in artikel 2 omschreven, zich bevinden, is voorwaarde voor het recht op geldelijke bijstand vanwege de Vlaamse Gemeenschap.

Dit recht ontstaat slechts voorzover er een bijzonder nadeel is dat, wat de oorlogsslachtoffers betreft, aantoonbaar verband houdt met de oorlog en wat de getroffen van de repressie betreft, het aantoonbaar gevolg is van de te hunnen opzichte getroffen repressiemaatregelen. Dit recht ontstaat ook voor de weduwe of de weduwnaar van een persoon, die door dit bijzonder nadeel werd getroffen.

– *Aangenomen.*

Artikel 4

De aanvragers, die een beroep willen doen op het recht, zoals het in artikel 3 is bepaald, moeten daartoe een individuele aanvraag indienen en de Belgische nationaliteit bezitten. Zij moeten in het Nederlandse taalgebied wonen.

De regering legt de criteria vast om de onzekere toestand van de aanvragers te bepalen, onder meer op basis van het jaarinkomen, de vermogenstoestand en het kadastraal inkomen van de woning waarin de aanvrager zijn hoofdverblijfplaats heeft. Is de toestand van bestaansonzekerheid reeds voor andere voorzieningen vastgesteld, dan kan zij de aanvrager ontslaan het bewijs ervan te leveren.

– *Aangenomen.*

Voorzitter

Artikel 5

De bijzondere bijstand wordt vastgesteld op 20.000 frank per jaar, te verhogen met 5.000 frank per persoon ten laste. Dit bedrag kan door de Vlaamse regering worden gewijzigd. De Vlaamse regering bepaalt alle nadere toekenningsmodaliteiten, met inbegrip van de te volgen procedure.

– *Aangenomen.*

Artikel 6

Op het bestuursniveau van de Vlaamse Gemeenschap wordt een adviserende commissie opgericht die de opdracht heeft om bij de Vlaamse regering een gemotiveerd advies uit te brengen over de aanvragen tot bijstand. De adviserende commissie bestaat uit zeven leden die voldoende vertrouwd zijn met de gestelde problematiek. De regering benoemt en ontslaat de leden van de commissie en stelt een secretaris aan. De Vlaamse regering regelt de werking van de adviserende commissie en bepaalt het bedrag van de presentiegelden en vergoedingen van de leden en de secretaris.

– *Aangenomen.*

Artikel 7

Dit decreet treedt in werking op een door de Vlaamse regering vast te stellen datum en ten laatste op 1 januari 1998.

– *Aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen om 16 uur de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van mevrouw Cecile Verwimp-Sillis en de heren Jef Sleeckx, Freddy Sarens en Stefaan Platteau betreffende het beleidsplan Vlaanderen-Europa 2002. Vlaanderen in de wereld. Samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit voor een duurzame ontwikkeling

– 1063 (1997-1998) – Nr. 1

Verwijzing naar de commissie

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van mevrouw Verwimp en de heren Sleeckx, Sarens en Platteau betreffende het beleidsplan Vlaanderen-Europa 2002. Vlaanderen in de wereld. Samenwerken in verantwoordelijkheid en solidariteit voor een duurzame ontwikkeling.

De vier indieners hebben gevraagd om dit voorstel van resolutie naar de bevoegde commissie te verwijzen ondanks het feit dat het Uitgebreid Bureau unaniem had beslist om het rechtstreeks in plenaire vergadering te bespreken.

Is het parlement het hiermee eens ? (*Instemming*)

Het voorstel van resolutie is hierbij verwezen naar de bevoegde commissie.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Dames en heren, hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

Wij komen om 14.15 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 12.15 uur.*